

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 3 czerwca 2019 r.

Poz. 3040

UCHWAŁA NR 42/2019 RADY GMINY LEŻAJSK

z dnia 17 maja 2019 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Leżajsk na lata 2019 - 2022

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i art. 18, ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506) i art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067) Rada Gminy Leżajsk uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Leżajsk na lata 2019-2022 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Leżajsk uzyskał pozytywną opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Leżajsk.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodniczący Rady

Kazimierz Krawiec

Załącznik do uchwały Nr 42/2019

Rady Gminy Leżajsk

z dnia 17 maja 2019 r.

Załącznik do uchwały Nr ROA.0006.43.2019

Rady Gminy Leżajsk

z dnia 18 marca 2019 r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Leżajsk na lata 2019-2022

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA
 - a. Dokumenty wykonane na poziomie kraju
 - b. Dokumenty wykonane na poziomie województwa
5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
6. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZASOBU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
 - a. Rys historyczny gminy Leżajsk
 - b. Krajobraz gminy
 - c. Zabytki nieruchome
 - d. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków
 - e. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy
7. OCENA ZASOBU ZABYTKOWEGO. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ
8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE
9. INSTRUMENTY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
12. REALIZACJE I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW
13. ANEKSY
 - 1.

WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki są nie tylko materialnym śladem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia człowieka. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa kultury może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a tym samym do poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Na krajobraz kulturowy składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak i wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne człowieka. Są to pojedyncze obiekty i zespoły budowli, dzieła sztuki, elementy zagospodarowania przestrzeni, krajobraz miejski i wiejski, obszary kształtujące świadomość i tożsamość regionalną mieszkańców. W działaniach samorządów lokalnych, podobnie jak w polityce państwa, istotne jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego oraz powiązanie ochrony zabytków z ochroną środowiska naturalnego. Sprawny i skuteczny system ochrony i opieki nad zabytkami powinien odbywać się przy udziale samorządów, właścicieli i użytkowników zabytków oraz mieszkańców i wspólnot lokalnych.

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami na gminy nałożony został obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami. Przyjęty przez Radę Gminy w formie uchwały, dokument ten stanowi element polityki samorządowej. Jego opracowanie stanowi wyraz troski władz samorządowych oraz mieszkańców gminy o stan dziedzictwa kulturowego i jego potrzeby.

Program opieki nad zabytkami ma służyć zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy. Nakreślone tutaj kierunki działań mają stopniowo prowadzić do poprawy stanu zachowania zabytków oraz lepszego ich udostępnienia i wykorzystania pod kątem turystycznym. Równie istotnym zadaniem dokumentu jest wskazanie wartości krajobrazu kulturowego gminy oraz potrzeby utrwalenia świadomości w społecznościach lokalnych, związanej z koniecznością dbałości o dziedzictwo.

Lokalna społeczność w dłuższej perspektywie powinna zauważać efekty wcielania w życie zasad nakreślonych w gminnym programie. Aby tak się stało konieczne jest postrzeganie kultury, jako ważnego czynnika rozwoju ekonomicznego, uzupełniającego i wspierającego inne, priorytetowe płaszczyzny polityki samorządu. Działania gminy powinna cechować zasada zrównoważonego rozwoju, gdzie ochrona zabytków występuje równorzędnie z ochroną przyrody i potrzebami infrastrukturalnymi mieszkańców.

Warto w tym miejscu przytoczyć zasady współczesnej doktryny konserwatorskiej, których stosowanie powinno również obowiązywać władze samorządowe:

- primum non nocere (po pierwsze nie szkodzić).
- maksymalne poszanowanie oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych).
- minimalna niezbędna ingerencja (powstrzymywanie się od działań niekoniecznych).
- zasada, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco.
- zasada czytelności i odróżnialności ingerencji.
- zasada odwracalności metod i materiałów.
- zasada wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą zarówno konserwatorów – pracowników urzędów, profesjonalnych konserwatorów – restauratorów dzieł sztuki, konserwatorów architektów, urbanistów, budowlanców, archeologów, badaczy, pracowników samorządowych zajmujących się ochroną zabytków, właścicieli i użytkowników.

Programy opieki sporządzane w przyszłości powinny uwzględniać wszelkie nowe uwarunkowania prawne oraz zawsze aktualny stan zachowania zasobu dziedzictwa kulturowego.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Obowiązek sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami określa zapis art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.). W myśl art. 87 tejże ustawy:

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.), dalej jako ustawa. Ustawa ta określa obowiązki oraz kompetencje gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obowiązki są określone m.in. w art. 22, ust. 4 ustawy narzucającym obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków, art. 87 ustawy regulującym sporządzanie na okres czteroletni gminnych programów opieki nad zabytkami, oraz w art. 18 i 19 ustawy nakazujących uwzględnianie zapisów tych programów przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania, decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W artykułach 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71 i 72 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zawarte są szczegółowe obowiązki samorządu dla zabytków objętych ochroną, które są własnością gminy lub są w jej posiadaniu. Ponadto art. 81 i 82 ustawy regulują możliwość udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru przez organ stanowiący gminy, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest także ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506) zostały określone zadania własne gminy m.in. zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Istotne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1945 z późn. zm.). Określone zostały tutaj zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa mówi, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1202 z późn. zm.) znalazły się unormowania działalności obejmującej sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbioru obiektów zabytkowych oraz zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach.

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA.

a) Dokumenty wykonane na poziomie kraju.

Najważniejszym w skali kraju dokumentem związanym z ochroną dziedzictwa kulturowego jest **Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami** uchwalony przez Radę Ministrów Uchwałą nr 125/2014 z dnia 24 czerwca 2014 roku; dokument ten obejmuje lata 2014 – 2017 (do chwili obecnej nie uchwalono nowego dokumentu).

W programie tym omówiono ramy prawne funkcjonowania ochrony zabytków w Polsce, a także opisano organy administracji zajmujące się opieką i ochroną zabytków. W dalszej części opracowania podniesione zostały zagadnienia dotyczące w szczególności stanu zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych, stanu zabytków techniki, pomników historii, obiektów z Listy Dziedzictwa Światowego UNESCO, stanu służb konserwatorskich, opieki nad zabytkami i stanu uregulowań prawnych. Następnie omówione zostały „Działania o charakterze systemowym”, mówiące o powiązaniu ochrony zabytków z polityką ekologiczną, dotyczącą ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa oraz o wypracowaniu strategii ochrony dziedzictwa i wprowadzeniu jej do polityk sektorowych. W części dotyczącej finansowania omówione zostały aspekty stworzenia sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej. Istotne miejsce w omawianym programie zajęło wskazanie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji. W programie wskazano na konieczność uporządkowania sfery ochrony zabytków, m.in. poprzez uporządkowanie wpisów do rejestru zabytków, często bardzo niejednoznacznych, a także na podniesienie jakości służb konserwatorskich zajmujących się ochroną zabytków. Kolejnym zagadnieniem zawartym w dokumencie jest konieczność dostosowania prawa i praktyki ochrony zabytków do standardów międzynarodowych, a także podkreślenia roli parków kulturowych, jako istotnej formy ochrony zabytków. Duży nacisk położono na konieczność ustalenia form pomocowych, zwłaszcza dla inicjatyw realizowanych przy zaangażowaniu obywateli, bądź skierowanych bezpośrednio do nich. Jeden z rozdziałów programu poświęcono merytorycznemu wsparciu jednostek samorządu terytorialnego w odniesieniu do ochrony zabytków, m.in. poprzez zwiększenie ich zaangażowania na tym polu.

Drugim ważnym dokumentem związanym z ochroną dziedzictwa kulturowego, funkcjonującym na poziomie kraju, jest **Narodowa strategia rozwoju kultury z uzupełnieniem na lata 2004-2020**. Określa ona działania konieczne do zrealizowania w regionach. Podkreśla przy tym ważność działań na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce. Główne założenia Strategii związane z ochroną dziedzictwa kulturowego, to m.in. działania zmierzające do aktywnego zarządzania zasobami materialnego dziedzictwa kulturowego poprzez poprawę stanu zabytków, zwiększenie ich dostępności dla turystów, inwestorów, mieszkańców, adaptacje, zwiększenie atrakcyjności regionów, dzięki wykorzystaniu przez nie wartości wynikających z lokalnego zasobu dziedzictwa kulturowego oraz edukacja i wdrażanie metod nowoczesnego administrowania związanego z ochroną i zachowaniem zabytków.

Jednym z instrumentów za pomocą, których realizowane są wspomniane cele Strategii jest **Narodowy Program Kultury. Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2020**. Podstawą do jego sformułowania jest uznanie dziedzictwa kulturowego za wartość mająca wpływ na rozwój i upowszechnianie kultury, a także za potencjał regionów służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Narodowy Program Kultury. Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego określa działania w sferze ochrony zabytków, m.in.: przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami; podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa; poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej; intensyfikacja ochrony, upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne; zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

b) Dokumenty wykonane na poziomie województwa.

Dla zagadnień związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie województwa podkarpackiego ważnym dokumentem jest **Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2018-2021**, przyjęty przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Uchwałą Nr LXI/966/18 z dnia 24 września 2018 roku. Znajdujące się tam zapisy kompleksowo podejmują tematykę ochrony każdej kategorii zabytków oraz szeroko rozumianego krajobrazu kulturowego. Ustalenia tam zawarte wynikają wprost z zapisów ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami, kreślą główne kierunki i priorytety dla działań związanych z ochroną dziedzictwa.

Wskazano najważniejsze kierunki działań i działania ujęte w ramach trzech priorytetów. Założenia programowe zostały zaktualizowane.

– Priorytet I - Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kierunek działań 1: rewaloryzacja i rewitalizacja układów urbanistycznych i ochrona układów ruralistycznych,

Kierunek działań 2: Zachowanie tożsamości regionalnej i lokalnej oraz historycznej wielokulturowości regionu,

Kierunek działań 3: Tworzenie parków kulturowych jako forma ochrony krajobrazu kulturowego.

– Priorytet II - Ochrona i zarządzanie dziedzictwem kulturowym jako czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego województwa

Kierunek działań 1: Ochrona obiektów zabytkowych o szczególnej wartości wpisanych oraz predysponowanych do wpisania na Listę dziedzictwa światowego UNESCO oraz listę Pomników Historii,

Kierunek działań 2: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,

Kierunek działań 3: Wzmocnienie poziomu ochrony zabytków przemysłu, techniki i sztuki inżynierskiej,

Kierunek działań 4: Opieka nad zabytkami ruchomymi,

Kierunek działań 5: Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

– Priorytet III - Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego oraz promocja i edukacja służące budowaniu tożsamości

Kierunek działań 1: Rozpoznanie i dokumentowanie zasobów zabytków oraz przetwarzanie informacji o zabytkach,

Kierunek działań 2: Działania szkoleniowe oraz edukacja i promocja wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu,

Kierunek działań 3: Tematyczne szlaki turystyczne.

Kolejnym ważnym dla ochrony dziedzictwa kulturowego dokumentem jest obowiązujący **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego**, który uchwalony został przez Sejmik Województwa Podkarpackiego w 2002 roku. Plan określa główne zasady organizacji przestrzennej województwa, w tym związane z ochroną dóbr kultury.

W dziedzinie gospodarki przestrzennej jednym z priorytetów jest „Turystyka, kultura i ochrona środowiska”, gdzie zapisano, iż rozwój kultury i ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu jest warunkiem podniesienia konkurencyjności produktu turystycznego. Służyć temu ma „wzbogacenie istniejących i kreowanie nowych produktów turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i unikatowych wartościach przyrodniczo-kulturowych”. W związku z tym konieczne jest prowadzenie „rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego, wartości krajobrazowych i przyrodniczych oraz rozwój działalności kulturowej, jako podstawy tworzenia produktu turystycznego”.

W dokumencie tym przyjęto szereg zasad związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, m.in.: ochroną krajobrazu kulturowego i ładu przestrzennego, opieką nad zabytkami, dbaniem o wartości kultury niematerialnej, rozpoznaniem i waloryzacją zasobów kulturowych, promocją obszarów nasyconych obiektami zabytkowymi, przeciwdziałaniem działalności mającej negatywny wpływ na obiekty zabytkowe i krajobraz kulturowy.

Ochrona dziedzictwa kulturowego ujęta została również w **Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020**. Podkreślono tutaj, że „województwo dysponuje krajobrazem kulturowym o wybitnych wartościach estetycznych, skupionym na niewielkiej, stosunkowo dobrze skomunikowanej wewnętrznie przestrzeni”. Potencjałem województwa miałyby być wielowątkowe dziedzictwo kulturowe z zachowanymi cennymi obiektami zabytkowymi np. architektury drewnianej. Strategia kładzie duży nacisk na wykorzystanie dziedzictwa kulturowego na rzecz podniesienia atrakcyjności regionu i wzmocnienia jego potencjału turystycznego.

Dokument ten wyznacza cele i działania, służące pokonywaniu problemów gospodarczych i społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. Wskazano tutaj cele służące wszechstronnemu rozwojowi kapitału społecznego, umożliwiające pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu. Jako priorytet wyznaczono rozwój kultury, nakreślając przy tym kierunki działań związane ze sferą dziedzictwa kulturowego mówiące o kształtowaniu kulturowej tożsamości regionalnej i poprawie jakości środowiska kulturowego. W części strategii dotyczącej współpracy międzynarodowej wymieniono: „wspieranie rozwoju gospodarczego regionu, wykorzystanie potencjału turystycznego i dziedzictwa kulturowego oraz ochronę wartości przyrodniczo-krajobrazowych”. Omówiona została również współpraca na rzecz rozwoju turystyki, ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego, gdzie wyznaczone zostały priorytety polegające na podejmowaniu działań w zakresie ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego oraz działań na rzecz rozwoju turystyki.

Program Rozwoju Kultury w Województwie Podkarpackim na lata 2010-2020 zawiera zarówno syntetyczną charakterystykę zasobu dziedzictwa kulturowego (zabytków nieruchomych), prezentację działających na terenie województwa muzeów i zgromadzonych w nich zbiorów, z krótkim omówieniem placówek muzealnych, dla których Województwo Podkarpackie jest organizatorem, jak również wyznaczone cele strategiczne, wśród których Ochrona dziedzictwa kulturowego zajmuje ważne miejsce. Wyszczególnione też zostały konkretne działania, które są zbieżne z działaniami Programu opieki. Są to:

1. Rozpoznanie i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego w celu zgromadzenia informacji na temat cennych pozostałości po wielowiekowej i wielokulturowej historii.
2. Inwentaryzacja i ewidencja zabytków kultury materialnej i niematerialnej regionu.
3. Prowadzenie prac badawczo - naukowych związanych z dziedzictwem kulturowym województwa.
4. Popularyzacja wyników badań i wykorzystanie ich w zarządzaniu dziedzictwem kulturowym oraz w dziedzinach pokrewnych.
5. Rewaloryzacja materialnego dziedzictwa kulturowego województwa, ze szczególnym uwzględnieniem zabytków ruchomych i nieruchomych wraz z ich zabytkowym otoczeniem, wyposażenia, wystroju i kolekcji oraz układów urbanistycznych, ruralistycznych i zabytkowych zespołów budowlanych i parkowych.
6. Podejmowanie działań na rzecz fizycznej ochrony zabytków przed zagrożeniami.
7. Upowszechnianie wiedzy o znaczeniu i wartości dziedzictwa kulturowego poprzez inicjowanie i realizację programów edukacyjnych, szkoleniowych i promocyjnych.
8. Budzenie wrażliwości społecznej i kształtowanie postaw odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe województwa i jego przekazanie następnym pokoleniom w niezmiennionej formie.

9. Ochrona tożsamości kulturowej mieszkańców województwa, poprzez położenie nacisku na tolerancję i pozyskiwanie wiedzy na temat różnorodności narodowo - etniczno - religijnej charakterystycznej dla terenów obecnego województwa podkarpackiego.

10. Aktywizacja społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przejmowania zabytków i adaptacji ich na cele kulturalne umożliwiające poszanowanie ich pierwotnego charakteru.

11. Inicjowanie i realizacja projektów dotyczących pozamaterialnej sfery dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem działań zmierzających do integracji społeczności regionalnej województwa wokół kultywowania tradycji i popularyzowania odmienności kulturowej województwa.

12. Tworzenie parków kulturowych dla ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla lokalnej tradycji budowlanej i osadniczej.

13. Udostępnianie dziedzictwa kulturowego województwa poprzez realizację projektów mających na celu powstanie infrastruktury umożliwiającej jego prezentację i promocję, w tym tworzenie szlaków tematycznych obejmujących najcenniejsze i najważniejsze miejsca z punktu widzenia wartości historyczno-kulturowej.

W innych celach strategicznych wskazano też szereg działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, w tym m.in. rozwój muzeów, digitalizacja zbiorów, szereg działań promocyjnych, edukacyjnych i dokumentacyjnych odnoszących się nie tylko do szeroko pojętej kultury, lecz również ściśle w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego, a także rozwój turystyki w oparciu o obiekty zabytkowe.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

Jednym z najważniejszych dokumentów obowiązujących na terenie gminy jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Leżajsk zatwierdzone uchwałą nr XV/146/2000 Rady Gminy Leżajsk z dnia 28 kwietnia 2000 r. z późniejszymi zmianami.

Studium ma bardzo duże znaczenie dla prawidłowej realizacji ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie gminy. Ustalenia tam zawarte rzutują w następstwie na dalszą politykę gminy odnoszącą się do ochrony zabytków, a ustalaną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy. Dodatkowo w studium zawarta jest spójna koncepcja rozwoju gminy oraz poszczególnych branż ważnych z punktu widzenia lokalnych społeczności, które mogą znacząco wpływać na jakość ochrony i stan zachowania zabytków.

W studium przyjęto: „harmonijny rozwój gospodarczo-społeczny w drodze racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych, potencjału ludzkiego i korzystnych uwarunkowań towarzyszących, przy zachowaniu przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych wartości środowiska”. Stosowne miejsce w wymienionym dokumencie zajmuje problematyka ochrona wartości środowiska kulturowego oraz kształtowanie ładu przestrzennego jako podstaw prawidłowego i efektywnego rozwoju wszystkich zakresów działalności. W § 6 studium zapisano ochronę kulturowych wartości środowiska, przy jednoczesnym dążeniu do pełnej integracji historycznych i współczesnych struktur architektonicznych i urbanistycznych, obejmującą:

- a) konserwowanie i rewaloryzowanie historycznych układów przestrzennych i ich elementów o wartościach kulturowych, zwłaszcza zabytkowych,
- b) ochronę ekspozycji szczególnie wartościowych obiektów, polegającą na zachowaniu bądź przywróceniu widoku na dany obiekt lub zespół, w drodze odpowiedniego kształtowania jego przedpola, tła i kulis,
- c) poprawianie form architektonicznych obiektów dysharmonijnych w stosunku do otoczenia,
- d) nawiązywanie, w nowych obiektach, do charakteru zabudowy tradycyjnej, głównie w zakresie gabarytów i form zabudowy.

Ustalono zatem następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów objętych ochroną konserwatorską:

- 1) ochrona historycznej struktury przestrzennej obiektów i zespołów zabytkowych wraz z zielenią towarzyszącą, obejmująca ich konserwowanie i rewaloryzowanie, w tym przeprowadzanie remontów modernizacyjnych, z dostosowaniem standardów użytkowych oraz wyposażenia tych obiektów do współczesnych potrzeb,

- 2) w przypadkach pełnienia funkcji powodujących degradację zabytkowych obiektów i zespołów - zmiana sposobu ich wykorzystania,
- 3) stosownie do obowiązujących przepisów, wszelkie działania odnoszące się do w/w obszarów podlegają uzgodnieniu bądź zaopiniowaniu przez właściwe organy ds. ochrony zabytków.

W obszarze objętym zmianą nr 3 Studium zlokalizowana jest znaczna ilość zabytków archeologicznych. Poniższa tabela przedstawia wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w granicach zmiany nr 3 Studium.

Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w granicach zmiany nr 3 Studium numer na rysunku	numer AZP [numer stan. na obszarze (nr obszaru) numer stan. w miejscowości]	informacje
Przychojec		
I-1	31 (97-80) 12	1. Osada, kultura przeworska, OWR 2. Osada, wczesne średniowiecze
I-2	39 (97-80) 10	ślad osadnictwa, kultura pradziejowa
I-3	40 (97-80) 11	1. Osada ?, kultura grupa tarnobrzeska 2. Osada ?, kultura przeworska, OWR
I-4	38 (97-80) 9	Osada ?, kultura grupa tarnobrzeska
I-5	37 (97-80) 8	1. Ślad osadnictwa, neolit 2. Ślad osadnictwa, wczesna epoka brązu ?
I-6	34 (97-80) 5	1. Obozowisko, kultura świderska ?, paleolit schyłkowy 2. Osada, kultura grupa tarnobrzeska 3. Osada, kultura przeworska, OWR 4. Osada ?, kultura pradziejowa
I-7	35 (97-80) 6	Osada ?, kultura przeworska, OWR
I-8	41 (97-80) 12	ślad osadnictwa, kultura grupa tarnobrzeska
I-9	36 (97-80) 9	1. Ślad osadnictwa, epoka kamienia 2. Osada, kultura grupa tarnobrzeska
I-10	33 (97-80) 4	ślad osadnictwa, kultura grupa tarnobrzeska, III faza
I-11	32 (97-80) 3	osada ?, kultura grupa tarnobrzeska
I-19	103 (98-80) 2	1. ślad osadniczy, kultura KŁ, hallsztatt 2. ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-22	102 (98-80) 1	osada, średniowiecze
Stare Miasto		
I-12	46 (97-80) 46	ślad osadnictwa, kultura pradziejowa
I-13	92 (98-80) 35	ślad osadnictwa, kultura KŁ, hallsztatt
I-14	93 (98-80) 36	1. ślad osadnictwa, wczesny brąz ? 2. osada, kultura KŁ, hallsztatt 3. ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
I-15	97 (98-80) 40	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
I-16	96 (98-80) 39	1. ślad osadnictwa, pradziej 2. ślad osadnictwa, kultura KŁ, hallsztatt 3. ślad osadnictwa, OWR
I-17	95 (98-80) 38	1. ślad osadnictwa, epoka brązu 2. osada, kultura: KŁ, hallsztatt 3. ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-18	94 (98-80) 37	1. ślad osadnictwa, kultura KŁ, hallsztatt, 2. ślad osadniczy, wczesne średniowiecze 3. ślad osadniczy, kultura pradziejowa

I-20	99 (98-80) 44	ślad osadniczy, kultura KŁ
I-21	88 (98-80) 31	ślad osadniczy, kultura KŁ, hallsztatt
I-23	101 (98-80) 41	ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-24	98 (98-80) 43	ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-25	90 (98-80) 33	ślad osadniczy ?, wczesne średniowiecze
I-26	104 (98-80) 2	1. ślad osadniczy, wczesny brąz 2. ślad osadniczy, kultura KŁ, hallsztatt
I-27	100 (98-80) 45	1. ślad osadniczy, wczesny brąz 2. ślad osadniczy, kultura pradziejowa
I-28	89 (98-80) 32	1. ślad osadnictwa KTrz, epoka brązu 2. ślad osadnictwa KŁ, hallsztatt
I-29	84 (98-80) 27	osada ?, średniowiecze
I-30	82 (98-80) 25	osada, wczesne średniowiecze
I-31	80 (98-80) 23	osada, wczesne średniowiecze
I-32	87 (98-80) 30	ślad osadniczy, pradziej
I-33	86 (98-80) 29	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
I-34	91 (98-80) 34	1. ślad osadnictwa, I epoka brązu 2. ślad osadnictwa, kultura KŁ, hallsztatt 3. ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
I-35	83 (98-80) 26	ślad osadniczy, pradziejowa
I-36	81 (98-80) 24	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
I-37	85 (98-80) 28	ślad osadniczy, wczesny brąz?
I-38	70 (98-80) 13	osada, wczesne średniowiecze
I-39	78 (98-80) 21	ślad osadnictwa, pradziejowa
I-40	73 (98-80) 16	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
I-41	69 (98-80) 12	1. ślad osadnictwa, I epoka brązu 2. ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
I-42	71 (98-80) 14	1. Ślad osadnictwa, I epoka brązu 2. ślad osadnictwa, kultura KŁ, hallsztatt, 3. osada ?, wcz. średniowiecze
I-43	72 (98-80) 15	osada, wczesne średniowiecze
I-44	76 (98-80) 19	osada, wczesne średniowiecze
I-45	77 (98-80) 20	1. ślad osadnictwa, I epoka brązu 2. osada?, wczesne średniowiecze
I-46	79 (98-80) 22	ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-47	75 (98-80) 18	osada, wczesne średniowiecze
I-48	74 (98-80) 17	osada ?, wczesne średniowiecze
I-49	68 (98-80) 11	osada, wczesne średniowiecze
I-50	67 (98-80) 10	1. osada, kultura KŁ, hallsztatt 2. ślad osadnictwa, OWR, 3. ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
I-51	66 (98-80) 9	1. ślad osadnictwa, pradziej. 2. osada, kultura: KŁ, hallsztatt 3. ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-52	64 (98-80) 7	osada ?, kultura KŁ, hallsztatt
I-53	65 (98-80) 8	1. ślad osadniczy ?, pradziejowa 2. ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-54	63 (98-80) 6	ślad osadniczy, wczesne średniowiecze

I-55	2 (98-80) 1	1. ślad osadniczy, kultura KŁ 2. ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-56	60 (98-80) 3	ślad osadniczy, pradziejowa
I-57	62 (98-80) 5	1. ślad osadniczy, kultura KŁ, hallsztatt 2. ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
I-58	61 (98-80) 4	ślad osadniczy, kultura pradziejowa
I-59	56 (98-80) 42	1. ślad osadniczy, I epoka brązu 2. ślad osadniczy, kultura KŁ v KT rz 3. ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
Hucisko		
II-1	8 (98-79) 2	osada, kultura trzciniecka lub łużycka, epoka brązu
II-2	7 (98-79) 1	obozowisko, mezolit?
II-3	9 (98-79) 3	ślad osadnictwa
II-4	12 (98-79) 6	ślad osadnictwa
II-5	10 (98-79) 4	ślad osadnictwa, późny okres rzymski lub wczesne średniow.
II-6	11 (98-79) 5	ślad osadnictwa, kultura pradziejowa
II-7	13 (98-79) 7	ślad osadnictwa
Brzózka Królewska		
II-8	6 (98-79) 18	ślad osadnictwa
II-9	4 (98-79) 16	ślad osadnictwa
II-10	3 (98-79) 15	ślad osadnictwa
II-11	5? (98-79) 17	ślad osadnictwa
II-12	2 (98-79) 14	osada?, epoka brązu?
II-13	1 (98-79) 13	osada, kultura trzciniecka
II-14	9 (99-79) 6	ślad osadnictwa
II-15	7 (99-79) 4	ślad osadnictwa
II-16	12 (99-79) 9	ślad osadnictwa, kultura grupa tarnobrzeska?
II-17	8 (99-79) 5	ślad osadnictwa
II-18	6 (99-79) 3	1. Ślad osadnictwa 2. Osada ?(okr. nowożytny XVII w?)
II-19	15 (99-79) 12	ślad osadnictwa
II-20	13 (99-79) 10	ślad osadnictwa
II-21	4 (99-79) 1	obozowisko
II-22	14 (99-79) 11	ślad osadnictwa
II-23	5 (99-79) 2	ślad osadnictwa. Prehist. nieokreślona
Biedaczów		
III-1	10 (99-79) 7	ślad osadnictwa
III-2	11 (99-79) 8	osada; kultura grupa tarnobrzeska, ep. brązu
III-3	3 (99-79) 3	ślad osadnictwa
III-4	4 (100-79) 2	1. ślad osadnictwa, neolit; 2. ślad osadnictwa, średniowiecze
III-6	3 (100-79) 1	ślad osadnictwa, średniowiecze
Gwizdów		
III-5	11 (100-79) 2	ślad osadnictwa

Giedlarowa		
IV-1	5 (99-80) 3	ślad osadnictwa, neolit
IV-2	6 (99-80) 4	1. ślad osadnictwa, kultura przeworska, okres wpływów rzymskich 2. ślad osadnictwa
IV-3 (bez lokalizacji)	2 (99-80) 1	cmentarzysko ciałopalne, kultura łużycka lub przeworska
IV-4	4 (99-80) 2	1. ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze 2. ślad osadnictwa
IV-5	10 (99-80) 8	1. Punkt osadnictwa, kultura pucharów lejkowych 2. Punkt osadnictwa, kultura przeworska ?, okres wpływów rzymskich
Wierzawice		
V-1	18 (99-80) 17	1. Punkt osadn., kultura łużycka 2. Punkt osadn., kultura przeworska ?, okres wpływów rzymskich
V-2	12 (99-80) 11	1. ślad osadn., mezolit ? 2. Punkt osadn., kultura łużycka 3. Punkt osadn., kultura pradziejowa nieokreślona
V-3	13 (99-80) 12	ślad osadn., kultura łużycka ?
V-4	14 (99-80) 13	ślad osadn., kultura łużycka ?
V-5	15 (99-80) 14	1. ślad osadn., neolit ? 2. ślad osadn., kultura przeworska, okres wpływów rzymskich
V-6	22 (99-81)	osada ?, kultura przeworska, OWR ?
V-7	16 (99-80) 15	ślad osadn., kultura łużycka
V-8	17 (99-80) 16	ślad osadnictwa
V-9	8 (99-80) 6	ślad osadnictwa
V-10	20 (99-80) 19	Punkt osadn., kultura łużycka
V-11	21 (99-81) 24	1. osada ?, neolit 2. osada ?, kultura trzciniecka 3. osada, kultura grupa tarnobrzeska, III faza
V-12	9 (99-80) 7	Punkt osadn., kultura łużycka
V-13	22 (99-80) 21	1. ślad osadn., kultura przeworska, okres wpływów rzymskich 2. ślad osadn.
V-14	21 (99-80) 20	1. ślad osadn, epoka kamienia
V-15	3A (99-80) 4A	1. osada, kultura trzciniecka 2. cmentarzysko, kultura łużycka, I faza grupy tarnobrzeskiej
V-16	3B (99-80) 4B	1. Punkt osadn., epoka kamienia ? 2. Punkt osadn., kultura trzciniecka 3. Punkt osadn., kultura łużycka
V-17	3C (99-80) 4C	Punkt osadn., kultura łużycka
V-18	23 (99-81) 26	1. osada ?, kultura przeworska, OWR 2. osada ?, wczesne średniowiecze

Istotnym dokumentem powstałym na poziomie gminy jest Strategia Rozwoju Gminy Leżajsk na lata 2015-2020. W dokumencie tym zostały sformułowane długookresowe cele związane z funkcjonowaniem i rozwojem gminy. W tym przypadku walory dziedzictwa kulturowego zostały potraktowane bardzo ogólnikowo. W dokumencie tym brak jest odrębnego rozdziału (który poświęcono np. środowisku naturalnemu) poświęconego zabytkom i długofalowym celom służącym ich zachowaniu.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego stanowi podstawę planowania przestrzennego w gminie i zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest aktem prawa miejscowego. Podstawowym zadaniem miejscowych planów jest zagwarantowanie optymalnego ładu przestrzennego, a co za tym idzie przeciwdziałanie chaotycznej, beładnej zabudowie i jednocześnie zapobieganie naruszania równowagi przyrodniczej i krajobrazowej.

Gmina Leżajsk nie posiada Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla całego obszaru, natomiast sporządzone są następujące plany: Wierzawice, Giedlarowa, Gwizdów-Biedaczów, Brzoza Królewska i Maleniska. Z kolei w Piskorowicach, Chałupkach Dębniańskich i Starym Mieście obowiązują plany dla części obszaru tych miejscowości. Pozostałe plany nie obejmują obiektów zabytkowych.

1. MPZP Gwizdów i Biedaczów obejmuje ochroną obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków w Biedaczowie:

- 1) kapliczka mur. 1872 r.(dz. nr ewid.1282),
- 2) kapliczka mur. 1872 r.(dz. nr ewid.1147),
- 3) kapliczka mur. 1897 r. (dz. nr ewid.98),
- 4) przedszkole mur. 1933 r. (dz. nr ewid.1265/1),
- 5) dom nr 65 (d.51) drewn. 1937 r.(dz. nr ewid.1109/2),
- 6) dom nr 115 (d.90) drewn. lata 20-te XX w.(dz. nr ewid.1222),
- 7) dom nr 116 (d.91) drewn. 1922 r.(dz. nr ewid.1224),
- 8) dom nr 123 (d.93) drewn. 1938 r.(dz. nr ewid.1237),
- 9) dom nr 128(d.98a) drewn. 1944 r. (remont 1974 r., dz. nr ewid.1245/7),
- 10) stodoła nr 79 (d.62) drewn. 1909 r.(dz. nr ewid.1145),

Obiekty w Gwizdowie:

- 1) kapliczka mur. XIX/XX w. (dz. nr ewid.608),
- 2) dom nr 55 (d.23) drewn. 1910-1936 r.(dz. nr ewid.184/1),
- 3) dom nr 76 (d.27) drewn. 1864, 1949 r.(dz. nr ewid.99),
- 4) zakaz przekształceń obiektów powodujących obniżenie ich wartości historycznych, estetycznych lub architektonicznych; dopuszcza się remonty pod warunkiem, że działania te nie spowodują utraty cech stylowych obiektów, gabarytu bryły, kształtu dachu i detalu architektonicznego,
- 5) ochronę konserwatorską stanowisk archeologicznych wpisanych do ewidencji oznaczonych na rysunku planu literą „a”,

2. W MPZP Wierzawice ustalono obowiązek ochrony obiektów zabytkowych na obszarze objętym planem:

- 1) Kapliczka murowana poł. XIX w., obok nr 335(obecnie 337) – dz. nr ewid. 399,
- 2) Kapliczka „na szpitalnym ” murowana 1865 r., w lesie – dz. nr ewid. 749
- 3) Zespół folwarczny – dom oficjalisty murowany 1840 r., - dz. nr ewid. 2859/2,
- 4) Zespół folwarczny – owczarnia murowana 1838 r. - dz. nr ewid. 2861,
- 5) Zespół folwarczny – czworaki murowane 1840 r. - dz. nr ewid. 3006,
- 6) Zespół folwarczny – spichlerz murowany I poł. XVIII w. - dz. nr ewid. 2856,
- 7) Zespół folwarczny – figura Św. Antoniego kamienna XVIII/XIX w. - dz. nr ewid. 2856,
- 8) Dom nr 24 drewniany 1906 r. - dz. nr ewid. 3211/2,
- 9) Dom nr 46 drewniany 4 ćw. XIX w. - dz. nr ewid. 3264
- 10) Dom nr 289 (obecnie 316) drewniany 1803,1938 r. - dz. nr ewid. 390,
- 11) Dom nr 333 (obecnie 434) drewniany 1850,1933 r. - dz. nr ewid. 1056,

12) Dom nr 334 (obecnie 435) drewniany 1850,1950 r. - dz. nr ewid. 1055,

13) Dom nr 399 (obecnie 482) drewniany ok. 1893 r. - dz. nr ewid. 1133.

Przy zagospodarowaniu terenów objętych planem należy uwzględnić warunki związane z położeniem w granicach planu stanowisk archeologicznych na warunkach wynikających z przepisów szczególnych związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami:

- 1) nr 3 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - znalezisko archeologiczne nr AZP 99-81/7, ślad osadniczy z okresu neolitu,
- 2) nr 4a – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-80/3A, osada kultury trzcinieckiej i cmentarzysko kultury łużyckiej – stanowisko wpisane do rejestru A-844/79,
- 3) nr 4b – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego – stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/3B, cmentarzysko z okresu neolitu – stanowisko wpisane do rejestru A-844/79,
- 4) nr 4c – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-80/3C, ślad osadnictwa kultury łużyckiej – stanowisko wpisane do rejestru A-844/79,
- 5) nr 5 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - znalezisko archeologiczne nr AZP 99-81/8, cmentarzysko nieokreślonej chronologii,
- 6) nr 8 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - znalezisko archeologiczne nr AZP 99-81/9, ślad osadniczy kultury przeworskiej,
- 7) nr 9 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-81/10, osada z okresu pradziejów,
- 8) nr 10 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - znalezisko archeologiczne nr AZP 99-80/1, ślad osadnictwa nieokreślonej kultury,
- 9) nr 11 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego – obszar archeologiczny nr AZP 99-80/12, ślad osadnictwa z epoki kamienia i punkt osadniczy kultury łużyckiej,
- 10) nr 12 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-80/13, ślad osadnictwa kultury łużyckiej,
- 11) nr 13 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/14, ślad osadnictwa epoki kamienia i kultury przeworskiej,
- 12) nr 14 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/15, ślad osadniczy kultury łużyckiej,
- 13) nr 15 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/16, ślad osadnictwa nieokreślonej kultury,
- 14) nr 16 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/17, punkt osadniczy kultury łużyckiej i kultury przeworskiej,
- 15) nr 17 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-80/18, punkt osadniczy nieokreślonej kultury,
- 16) nr 18 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-80/19, punkt osadniczy kultury łużyckiej – stanowisko wpisane do rejestru A-807/72,
- 17) nr 19 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/20, ślad osadniczy epoki kamienia,
- 18) nr 20 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/21, ślad osadniczy kultury przeworskiej,
- 19) nr 21 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/22, ślad osadniczy kultury łużyckiej,

- 20) nr 22 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-80/23, ślad osadniczy nieokreślonej kultury,
- 21) nr 23 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-81/71, osada pradziejowa,
- 22) nr 24 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-81/21, osada okresu neolitu i epoki brązu/żelaza,
- 23) nr 25 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-81/22, osada kultury przeworskiej,
- 24) nr 26 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-81/23, osada kultury przeworskiej,
- 25) nr 28 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - stanowisko archeologiczne nr AZP 99-81/25, osada kultury przeworskiej,
- 26) nr 29 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-81/26, osada epoki brązu/żelaza,
- 27) nr 30 – Obszar obejmujący zgodnie z kartą ewidencji stanowiska archeologicznego - obszar archeologiczny nr AZP 99-81/27, ślad osadniczy okresu neolitu, osada epoki brązu/żelaza i osada kultury przeworskiej.

3. MPZP dla Giedlarowej ustala zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) ochronę konserwatorską Kościoła Parafialnego p.w. św. Michała wraz z otoczeniem w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej, wpisanego do rejestru zabytków (nr rejestru: A-4; decyzja z dn. 22.06.1999 r.),
- 2) ochronę obiektów zabytkowych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków:
 - a) plebania mur. k. XIX w., organistówka drewn. 1923 r. i starodrzewie XIX/XX w. dz. nr ewid. 2870,
 - b) kapliczka mur. k. XIX w. dz. nr ewid. 3217,
 - c) kapliczka mur. 1878 r. dz. nr ewid. 3449/1,
 - d) kapliczka mur. 1874 r. dz. nr ewid. 1218/1,
 - e) zagroda nr 604 (d. 338), dz. nr ewid. 4944/1; dom i stodoła drewn. 1918 r. dz. nr ewid. 4944/2,
 - f) dom nr 358 (d. 207) drewn. 1924 r. dz. nr ewid. 1175,
 - g) dom nr 602 (d. 337) drewn. 1930 r. dz. nr ewid. 4940/1,
 - h) dom nr 712 (d. 400) drewn. l. 30-te XX w (przebud. 1960 r.) dz. nr ewid. 5817,
 - i) stodoła nr 741 (d. 430) drewn. 1909 r. dz. nr ewid. 5852,
 - j) kuźnia drewn. 1934 r. dz. nr ewid. 1142,
- 3) zakaz przekształceń obiektów powodujących obniżenie ich wartości historycznych, estetycznych lub architektonicznych; dopuszcza się modernizację pod warunkiem, że działania te nie spowodują utraty cech stylowych obiektów, gabarytu bryły, kształtu dachu i detalu architektonicznego,
- 4) ochronę konserwatorską stanowiska archeologicznego AZP 99-80/10 - punkt osadniczy kultury pucharów lejkowatych i kultury przeworskiej, wpisanego do rejestru zabytków (nr rejestru: A-89; decyzja z dn. 15.04.1991 r.) oznaczonego na rysunku planu literą „A” oraz stanowisk archeologicznych oznaczonych na rysunku planu literą „a”; w rejonie występowania stanowisk archeologicznych obowiązują przepisy odrębne w zakresie ochrony zabytków i opiece nad zabytkami.

4. W MPZP dla Brzozy Królewskiej ustalono obowiązek ochrony konserwatorskiej, wynikający z położenia w granicach terenu objętego planem obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

- 1) aleja modrzewiowa - decyzja nr 15-2P z dnia 23.10.1948 r.;
- 2) zespół Kościoła Parafialnego p.w. Św. Jana Chrzciciela Kościół Parafialny - 1908-1914r. – decyzja nr A-12.04 z dnia 04.12.2013 r.

Ustalono również ochronę konserwatorską obiektów wpisanych do ewidencji zabytków, posiadających wysokie wartości kulturowe:

- 1) układ przestrzenny wsi - pocz. XVII-XIX w.;
- 2) dzwonnica – dz. nr 3329 – 1917 r.;
- 3) kapliczka – dz. nr 5139 - pocz. XX w.;
- 4) kapliczka – dz. nr 1927 - druga poł. XIX w.;
- 5) kapliczka – dz. nr 3710/1 – 1877 r.;
- 6) kapliczka – dz. nr 308 – 1835 r.;
- 7) kapliczka – dz. nr 689/2 – l. 30-ste XX w.;
- 8) zagroda - dom – dz. nr 2586 – 1906 r.;
- 9) dom – dz. nr 2326 – 1890 r.

Ustalono także ochronę konserwatorską stanowisk archeologicznych wpisanych do wojewódzkiej ewidencji, zlokalizowanych na obszarze objętym planem, oznaczonych na rysunku planu:

- 1) 1801 MRP/AZP;
- 2) 1799 MRP/AZP;
- 3) 1798 MRP/AZP;
- 4) 1800 MRP/AZP;
- 5) 1797 MRP/AZP;
- 6) 1796 MRP/AZP;
- 7) 1491 MRP/AZP;
- 8) 1489 MRP/AZP;
- 9) 1490 MRP/AZP;
- 10) 1494 MRP/AZP;
- 11) 1497 MRP/AZP;
- 12) 1495 MRP/AZP;
- 13) 1486 MRP/AZP;
- 14) 1496 MRP/AZP;
- 15) 1487 MRP/AZP;
- 16) 1492 MRP/AZP;
- 17) 1493 MRP/AZP.

Kolejne dokumenty opracowane na poziomie gminy związane są z rewitalizacją niektórych miejscowości. Noszą one odpowiednio nazwy: „Plan Odnowy Miejscowości Przychojec na lata 2013-2020”, „Plan Odnowy Miejscowości Piskorowice na lata 2013-2020”, „Plan Odnowy Miejscowości Chałupki Dębniańskie na lata 2013-2020”, „Plan Odnowy Miejscowości Maleniska na lata 2014-2021”, „Plan Odnowy Miejscowości Giedlarowa” i „Plan Odnowy Miejscowości Stare Miasto”. Opracowana została tutaj strategia gospodarczo – społeczna miejscowości. Na wstępie omówiona została ogólnie historia wsi. W rozdziale dotyczącym środowiska kulturowego pokrótce scharakteryzowano najważniejsze zabytki.

6. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZASOBU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

Celem programu nie jest powtarzanie znanych i dostępnych informacji na temat historii zachowanych obiektów zabytkowych. Zadaniem niniejszego opracowania nie jest też dokonywanie nowych ustaleń naukowych, analiz historycznych, porównawczych czy polemika z dotychczasowymi pracami. Z tych

powodów charakterystyka zasobu zabytków z terenu gminy Leżajsk nastawiona jest w głównej mierze na wskazanie tych obiektów i zabytkowych zespołów, które w znaczącym stopniu decydują o wizerunku wsi zlokalizowanych na terenie gminy.

a) Rys historyczny gminy Leżajsk

Ślady pojawienia się pierwszych osad na terenie gminy Leżajsk pochodzą z epoki kamiennej. Występują tu również znaleziska z okresu kultury łużyckiej.

Najstarszą miejscowością gminy jest Stare Miasto. Pierwsze wzmianki o pojawieniu się tej osady pochodzą z XIII wieku. Na drzwiach starej drewnianej cerkwi w tejże miejscowości wyryta była data 1228 (która świadczyła o roku jej budowy). Zabytek ten jednak nie dotrwał do naszych czasów – około 1860 roku cerkiew spłonęła. Miejscowość powstała w 1524 r. w miejscu, na którym do tego czasu usytuowany był XIII-wieczny Leżajsk. Po jego przeniesieniu na płd.-zach. od Sanu utrzymała się dość aktywna gospodarczo osada. Pod koniec II wojny światowej Niemcy zlokalizowali tu obóz pracy przymusowej, w którym wykorzystywali więźniów z okolic Zakopanego i Nowego Sącza do budowy fortyfikacji nad Sanem. Do połowy lat 40. XX w. mieszkali tu również Ukraińcy. Wieś w przeszłości i współcześnie wielokrotnie nawiedzana przez powodzie lub duże podtopienia, m. in. w latach 1980, 2004, 2005. Dawna murowana cerkiew, dziś kościół parafialny, z 1913 r., z charakterystyczną kopułą. W ołtarzu głównym ikona Matki Boskiej z Dzieciątkiem z 1626 r., przemalowana w XVIII w. Stara XIX-wieczna plebania. Z tego samego okresu drewniane domy konstrukcji zrębowej.

Brzózka Królewska - wieś nad potokiem Tarlaka, w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych. Nazwa „Brzoza” występuje w 1565 r. w określeniu łowiska leśnego. Większy rozwój małej osady na pocz. XVII w., wraz z rozpoczętą przez dzierżawcę wsi, Marka Malickiego, wielką trzebieżą lasu. Murowany kościół parafialny z 1914 r., z XIX-wiecznym wyposażeniem. Niektóre domy konstrukcji zrębowej i zabudowania gospodarcze, drewniane z XIX w. Przy drodze sokołowskiej aleja modrzewiowa. W płd. części wsi, w miejscu połączenia potoków Tartaczno i Tarlaka, w latach 1975-77 powstał sztuczny zbiornik wodny (7 ha powierzchni), nazywany zalewem. Sąsiaduje z lasem. W sąsiedztwie wsi kompleks leśny tworzący w 75 proc. liczący 118 km kw. powierzchni Brzózniński Obszar Chronionego Krajobrazu (utworzony w 1990 r.) i rezerwat torfowiskowy „Suchy Ług”. Lasy liściaste, grądowe, mieszane, również reliktove stanowiska lasów bukowo-jodłowych. Z roślin chronionych m. in. wawrzynek wilczełyko, śnieżyczka przebiśnieg i widłak torfowy. Z rzadko spotykanej fauny - bocian czarny i nietoperz. W przysiółku Kudłacz (na północ od centrum wsi, duktem leśnym na zach. od drogi do Julina) pozostałości parku leśnego Potockich z wiekowym drzewostanem i stawami, w nim drewniana kaplica z 1923 i głąz z 1933 r., na których Potoccy umieścili pamiątkowe napisy.

Dębno - wieś w pobliżu ujścia Wisłoka do Sanu. Lokowana w 1397 r., prawdopodobnie w pobliżu osady o charakterze obronnym nad ujściem Wisłoka, na granicy polsko-ruskiej (przysiółek Stróża). Zamieszkiwana głównie przez Rusinów. Dawna murowana cerkiew, obecnie kościół parafialny. Wzniesiona w 1864 r., w 1979 gruntownie odnowiona. Cmentarz grekokatolicki w Dębnie został utworzony w II poł. XIX w. przy dawnej cerkwi, obecnie kościele rzymskokatolickim. Najstarszy istniejący nagrobek pochodzi z 1876 r. W 1949 r. powstała w Dębnie Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Jutrzenka” należąc przez lata do przodujących w woj. rzeszowskim. Mimo zmian politycznych, ekonomicznych i społecznych, jakie zaszły w kraju po 1989 r., spółdzielnia przetrwała trudny okres i pod zmienioną nazwą nadal działa, jako jedna z nielicznych tego rodzaju na Podkarpaciu. 2 km na pd. wsch., w okolicy Dębna, ujście Wisłoka do Sanu, malownicze połączenie obu rzek. Interesujący zakątek krajobrazowy – łąchy nadrzecznych łąk i zarośli.

Giedlarowa – położona nad Błotnią. Lokowana w 1409 r. przez Mikołaja Giedlara, mieszczanina leżajskiego. W 1788 r., na styku Giedlarowej i Leżajskiej, powstała kolonia niemiecka Gillershof. W latach 1943-44 wieś dwukrotnie spacyfikowana przez hitlerowców za działalność konspiracyjną jej mieszkańców. Murowany kościół parafialny zbudowany w latach 1909-12. W ołtarzu obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z I poł. XVII w. Drewniane domy konstrukcji zrębowej i kapliczki z XIX i początku XX stulecia.

Piskorowice jako osada istniała już w ramach księstwa halicko-włodzimierskiego, czyli przed włączeniem tych ziem do Korony przez Kazimierza Wielkiego. Z uwagi na strategiczne, obronne znaczenie nadgranicznych ziem utworzono królewsczyznę z centrum w Krzeszowie (dobra ziemskie należące do króla Władysława Jagiełły) i stanowisko starosty niegrodowego, czyli dzierżawcy dóbr od

1415 r. m.in. Piskorowice. Królewszczyna po pewnym czasie przypadła na własność Janowi Zamoyskiemu i weszła w skład Ordynacji Zamojskich. Decyzja ta została potwierdzona specjalną uchwałą sejmu koronnego w Krakowie w 1588 r. Dominującym wyznaniem mieszkańców był greko-katolicyzm. Murowaną cerkiew wybudowano w 1840 r. na miejscu starej drewnianej /zburzona/. Parafia rzymsko-katolicka w Piskorowicach powstała dopiero w 1926 r., a kościół ukończono w 1930 r. W Piskorowicach istniał od samego początku folwark, wynajmowany przez Ordynację dzierżawcom.

Przychojec - wieś położona blisko Sanu. Długi czas przysiółek Starego Miasta, od XIX w. odrębna wieś. Wiosną 1944 r. istniał tu obóz pracy przymusowej, zorganizowany przez hitlerowców dla budowy umocnień obronnych na Sanie. Przebywało w nim ok. 400 więźniów z okolic Nowego Targu i Nowego Sącza.

Wierzawice – wieś nad potokiem Błotnia. Powstała w I poł. XIV stulecia. W XVIII w. była popularnym ośrodkiem produkcji artystycznych kafli. W maju 1942 r. Niemcy w pobliżu wsi rozstrzelali 24 Żydów przywiezionych z Leżajska. Od 2005 r. znajduje się tu część utworzonego przez gminę Leżajsk Parku Przemysłowego Stare Miasto-Park. Zespół folwarczny Potockich z I poł. XIX w. (mieszkanie oficjalisty, owczarnia, spichlerz). Drewniane domy konstrukcji zrębowej z XIX stulecia. Figura przydrożna z XVIII w.

Geneza Chałupek Dębniańskich sięga drugiej połowy XIX w. Tradycja miejscowa mówi, że po zniesionym tu folwarku zostało na miejscu 5 rodzin służby folwarcznej, które osiedliły się w pobliżu drogi prowadzącej z Grodziska Dolnego do gościńca Jarosław-Leżajsk i stały się ośrodkiem nowego przysiółka Chałupek. Naprzeciw tego skupienia powstaje w roku 1880 drugie zwane Łazem. W obu skupieniach było 16 domów. Sytuację zmienia przeprowadzenie w latach 1896-1900 toru kolejowego i wybudowanie stacji kolejowej, a także zrobienie twardej nawierzchni na drodze Grodzisko Dolne-Dębno. W tym czasie dwór parceluje przylegające do pastwisk Dębniańskich około 200 morgów gruntu. Sprowadziło to gwałtowną przemianę gospodarczego charakteru przysiółka i jego szybki wzrost. W pobliżu Łazu osiedlają się rodziny przybyłe z Grodziska Dolnego. W 1937 r. stanęło osiem gospodarstw. Nowy przysiółek nosił swoją nazwę "Na polach", a urzędową - Zarowie. W 1939 r. Zarowie liczy 36 domów, a Chałupki Dębniańskie 72 domy.

Biedaczów - osada powstała prawdopodobnie w pierwszej połowie XVI wieku. Pierwsza wzmianka źródłowa o wsi pochodzi z 1565 roku („lustracje starostwa leżajskiego”). W okresie staropolskim wchodziła w skład starostwa leżajskiego. Następnie, w okresie zaborów była w posiadaniu właścicieli dóbr Leżajska. Dnia 6 września 1819 r. Biedaczów został sprzedany hr. Wojciechowi Mierowi.

Gwizdów - osada, podobnie jak Biedaczów, powstała przypuszczalnie w pierwszej połowie XVI wieku. W okresie staropolskim wchodziła w skład starostwa leżajskiego, po czym w trakcie zaborów była w posiadaniu właścicieli dóbr leżajskich. W 1819 r. sąsiedni Biedaczów został sprzedany hr. Wojciechowi Mierowi. Przypuszczalnie z tej rodziny wywodziła się dziedziczka Giedlarowej, która miała ofiarować obraz Matki Bożej Pocieszenia do wybudowanej w 1908 roku kaplicy.

Rzuchów - osada powstała zapewne na przełomie XV/XVI wieku. Po raz pierwszy notowana w 1515 roku w dokumentach lustracyjnych. W okresie staropolskim wchodziła w skład starostwa leżajskiego, a następnie należała do właścicieli dóbr leżajskich.

b) Krajobraz gminy

Gmina Leżajsk w obecnym kształcie powstała w 1972 roku z połączenia gromadzkich rad: w Starym Mieście (obejmującej tereny wsi Stare Miasto i wsi Przychojec) w Wierzawicach (obejmującej tereny wsi Wierzawice), w Giedlarowej (obejmującej tereny wsi Giedlarowa, Biedaczów i Gwizdów), w Dębnie (obejmującej tereny wsi Dębno i Chałupki Dębniańskie), w Brzozie Królewskiej (obejmującej tereny wsi Brzoza Królewska, Hucisko, Maleniska).

Mieszkańcy gminy, dążąc do zrównoważonego rozwoju, wykorzystują lokalne zasoby kulturowe, tworząc i rozwijając organizacje pozarządowe oraz zakładając firmy i prowadząc gospodarstwa rolne (tradycyjne i ekologiczne). Działają tu znane i cenione firmy: ZPOW „Hortino” Leżajsk, Browar Leżajsk, Brzost, Texpol. Na terenie gminy zlokalizowany jest park przemysłowy „Stare Miasto – Park”, stworzony przez władze samorządowe.

c) Zabytki nieruchome

Rejestr zabytków Województwa Podkarpackiego prowadzi Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków mający swoją siedzibę w Przemyślu. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, obiekty wpisane do rejestru są chronione prawem. Na dzień sporządzania niniejszego programu w w/w rejestrze figuruje 10 obiektów i/lub zespołów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Leżajsk.

d) Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Według art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Na uwagę konserwatorską zasługują obiekty z terenu gminy Leżajsk uwzględnione w „Gminnej ewidencji zabytków” - tabela nr 2.

Gminna ewidencja nie jest dokumentem zamkniętym. Jej zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami. Ponadto winna podlegać okresowej aktualizacji, polegającej m. in. na wykreśleniu z ewidencji obiektów nieistniejących oraz gruntownie przebudowanych (np. zmiana bryły budynku, układu i wielkości otworów okiennych, likwidacja detalu architektonicznego, otynkowanie ceglanych elewacji). Należy podkreślić, że te obiekty zabytkowe, które uwzględnione są w ewidencji zabytków, a nie figurują w rejestrze zabytków lub nie bierze ich pod uwagę miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, nie są prawnie chronione. Uwzględnienie ich wyłącznie w ewidencji ma charakter informacyjny, pomocny przy określaniu i ocenianiu zasobów zabytkowych na określonym terenie oraz przy opracowywaniu programów opieki nad zabytkami.

Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków należy do obowiązków gminy. Ewidencję tę prowadzi się w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków. Wpis zabytków nieruchomych do gminnej ewidencji zabytków jest podstawą do objęcia tych zabytków ochroną w formie zapisu w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w MPZP. Ewidencja zabytków jest też podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami, a ustalenia tego programu uwzględnia się zarówno w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jak i w mpzp. Gminna Ewidencja Zabytków gminy Leżajsk została opracowana przez gminę w 2006 r. Wykaz obiektów uwzględnionych w Gminnej Ewidencji zabytków dołączony został do niniejszego Programu w formie tabeli (tab. nr 2). Równocześnie postuluje się aktualizację GEZ w oparciu o wskazania zawarte w Programie: uwzględnienie w zaktualizowanej ewidencji wskazanych obiektów oraz usunięcie obiektów w znacznym stopniu przekształconych, które utraciły większość wartości zabytkowych.

e) Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Krajobraz kulturowy gminy Leżajsk jest wynikiem procesów z różnych okresów historycznych. Na obszarze gminy jest kilka obiektów wyróżniających się swymi walorami zabytkowymi:

Gwizdów - Biedaczów:

Kościół parafialny pw. Matki Bożej Pocieszenia w Gwizdowie – usytuowany przy głównej drodze w Gwizdowie, wzniesiony w 1971 r. wg. projektu inż. Tadeusz Hatały z Rzeszowa. Kapliczki znajdują się przy drodze wojewódzkiej nr 877, wzniesione w 1872 r., pierwsza murowana na rzucie kwadratu ufundowana jako wotum za ocalenie mieszkańców wioski od zarazy, druga kamienna, w kształcie słupa wzniesiona na wspólnej mogile zmarłych w czasie zarazy.

Brzózka Królewska:

Kościół Parafialny pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela – usytuowany w centrum wsi, pierwszy kościół wzmiankowany na 1623 r., samodzielna parafia powstała w 1744 r., kolejną świątynię wybudowano w 1861 r. Obecna powstała w latach 1908 – 1914 wg. projektu Stanisława Cetnarskiego z Łańcuta. W Brzózce Królewskiej znajdują się kilka starych kapliczek oraz kilkanaście krzyży przydrożnych. Najokazalsza znajduje się w południowej części wioski nad tzw. uroczyskiem „Kudłacz” wzniesiona w 1923 r. drewniana, konstrukcji zrębowej, na wysokim podmurowaniu, wewnątrz ołtarz z witrażem Matki Boskiej Ostrobramskiej, obok w parku znajduje się kamień pozostawiony w 1933 r.

przez Alfreda i Jerzego Potockich upamiętniający Adama Zamoyskiego. W przysiółku Koniec znajduje się kapliczka, w której znajdują się barokowe rzeźby z I połowy XVII w.

Dębno:

Kościół Parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego – dawna cerkiew parafialna greko-katolicka pw. św. Jerzego – świątynia usytuowana pośrodku zabudowań wiejskich, pierwsza cerkiew wzmiankowana w 1589 r., kolejną drewnianą pw. św. Jerzego opisano w 1777 r., kolejna wybudowana w 1828 r., a obecna została wzniesiona w 1864 r. staraniem Alfreda II Potockiego. Cmentarz grekokatolicki w Dębnie został utworzony w II poł. XIX w. przy dawnej cerkwi, obecnie kościele rzymskokatolickim. Najstarszy istniejący nagrobek pochodzi z 1876 r. Dom Sióstr Służebniczek Najświętszej Marii Panny – wzniesiony w okresie międzywojennym, przy szosie sandomierskiej. Obiekt murowany, założony na planie prostokąta, ozdobiony jest detalem architektonicznym. Kapliczki – drogę dojazdową do świątyni flankują dwie murowane kapliczki, w których znajdują się figury św. Józefa i Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej.

Giedlarowa:

Kościół Parafialny pw. św. Michała Archanioła – usytuowany w północno-wschodniej części wsi, przy drodze do Wierzawic. Parafia powstała w 1409 r. Pierwotny drewniany kościół wzniesiono w 1409 r., kolejny murowany wybudowano w 1667 r., obecna świątynia została wybudowana w latach 1909 – 1912. W Giedlarowej znajduje się kilka kapliczek wzniesionych w XIX w. min. w południowej części wioski, przy szosie obok domu nr 725 znajduje się kapliczka, której wewnątrz zostało ozdobione ludową polichromią oraz ołtarzykiem z obrazem Matki Boskiej Leżajskiej. Na wprost kościoła znajduje się pomnik poświęcony poległym za Ojczyznę w latach 1914 – 1920 oraz 1939 – 1944. Przy skrzyżowaniu dróg Leżajsk – Wierzawice postawiono krzyż - obelisk ku czci poległych za wolność Ojczyzny.

Hucisko:

Kościół filialny pw. św. Jana z Dulki – usytuowany w centrum wsi, przy głównej drodze, wzniesiony w latach 1977 – 1978. Najstarsza kapliczka znajduje się przy drodze do Malenisk, wybudowana została w 1835 r., kolejna wzniesiona w centrum wsi w 1880 r., na jej bazie wzniesiono obecny kościół, trzecia kapliczka jest usytuowana przy drodze biegnącej do gajówki „Lesina”. Gajówka „Lesina” - wybudowana około 1900 r. dla Potockich na skraju kompleksu leśnego o tej samej nazwie. Gajówka jest drewniana, konstrukcji zrębowej, oszalowana.

Maleniska:

Kościół filialny pw. bł. Szymona z Lipnicy – usytuowany w centrum wsi, wybudowany w 1987 r. Kapliczka – ufundowana na początku XX w. Przy drodze do Jelnej wzniesiono drewnianą szkołę na planie litery „T”.

Piskorowice:

Kościół Parafialny pw. św. Karola Boromeusza – usytuowany w centrum wsi, pierwsze wzmianki o cerkwi grekokatolickiej, pochodzą z przełomu XV i XVI w. Parafia rzymskokatolicka powstała w 1930 r., obecny kościół wybudowano w latach 1980 – 1982. Cmentarz parafialny usytuowany przy drodze do przysiółka Mołynie, zabytkowe nagrobki Polaków i Ukraińców oraz murowana kaplica cmentarna. Dawny pałacyk myśliwski Zamoyskich znajduje się w przysiółku Mołynie, neoklasycystyczny, wzniesiony w 1897 r. Przy drodze do Sieniawy w miejscu dawnej cerkwi, znajduje się krzyż upamiętniający pomordowanych mieszkańców w kwietniu 1945 r.

Przychojec:

Kościół parafialny pw. Dobrego Pasterza – usytuowany w centrum wsi, wzniesiony w latach 1987 – 1988. Kapliczka w północno-zachodniej części wsi, kapliczka jest murowana, otynkowana, wewnątrz drewniany ołtarzyk. Budynek starej szkoły, murowany, na planie prostokąta, elewacja zdobiona ryzalitem, który zwieńczony jest sterczyną z arkadką. W Przychojcu znajduje się zasługuje na szczególną uwagę zagroda nr 151, która pełni funkcję agroturystyczną i skansenu.

Stare Miasto:

Kościół Parafialny pw. św. Andrzeja Boboli, dawna cerkiew grekokatolicka pw. św. Mikołaja – świątynia usytuowana w centrum miejscowości, przy drodze do Naklika, pierwsza cerkiew datowana na

1228 r., kolejna na 1589 r., następna spaliła się w 1860 r. Obecna świątynia powstała w 1913 r., zbudowana w stylu neoklasycystycznym, wewnątrz znajduje się ikona Matki Boskiej z Dzieciątkiem z około 1626 r. Pośród zabudowy można dostrzec ślady układu przestrzennego dawnego miasta, ośrodkiem którego był rynek z cerkwią.

Wierzawice:

Kościół Parafialny pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych – usytuowany w środku wsi, nieopodal szosy sandomierskiej, pierwsza świątynia wzmiankowana na 1611 r. Obecny kościół wzniesiono w latach 1981 – 1984. Znajduje się tutaj kilka kapliczek, oraz kilkanaście krzyży i figur przydrożnych, z przełomu XIX i XX w. Dawny folwark Potockich znajduje się w północno-wschodniej części wsi, zabudowa mieszkanie oficjalisty, spichlerz, owczarnia, stodoła, czworak i lodownia pochodzą z przełomu XVIII i XIX w. Na terenie gminy znajduje się Brzózniński Obszar Chronionego Krajobrazu stanowiący pozostałość Puszczy Sandomierskiej. Na jego terenie znajduje się rezerwat torfowiskowy „Suchy Ług” oraz uroczysko „Kudłacz”.

7. OCENA ZASOBU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROZEŃ

Analiza SWOT jest metodą pozyskiwania oraz porządkowania danych służących lepszemu poznaniu badanej jednostki. Jej wyniki są wykorzystywane do określania celów i zadań dla danej miejscowości. Nazwa SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów wyznaczających badane zagadnienie i oznaczających:

- Strengths (mocne strony),
- Weaknesses (słabe strony),
- Opportunities (szanse),
- Threats (zagrożenia).

Czynniki analizowane w analizie SWOT dzielimy na: wewnętrzne - pozytywne i negatywne oraz zewnętrzne - pozytywne i negatywne.

Do czynników wewnętrznych pozytywnych (silne strony) zaliczymy te zasoby lub zjawiska, które służą rozwojowi miejscowości i na które wpływ ma bezpośrednio gmina poprzez swoje instytucje gminne, władze samorządowe, jak i mieszkańców. Do czynników wewnętrznych negatywnych (słabe strony) zaliczymy braki lub zjawiska, które w różnym stopniu utrudniają i ograniczają możliwość rozwoju miejscowości. Na ich występowanie również bezpośredni wpływ ma gmina.

Czynniki zewnętrzne pozytywne (szanse) to zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju oraz osłabiają zagrożenia. Czynniki zewnętrzne negatywne (zagrożenia) – to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery rozwoju jednostki, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. O ile możliwość kreowania mocnych stron i niwelowania jest w zasięgu naszych możliwości – możemy podejmować określone decyzje, o tyle zarówno na szanse jak i zagrożenia nie mamy wpływu występują one w otoczeniu i na ich występowanie mają wpływ inne podmioty. Możemy je jednak wykorzystywać i dostosowywać się.

Dokonano analizy szans i zagrożeń (poprzez wskazanie mocnych słabych stron) wynikającej z oceny stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony oraz realizowanej przez gminę polityk rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego. Dokonana analiza ma pomóc w określeniu podstawowych priorytetów gminnego programu opieki nad zabytkami.

Mocne strony:

- występowanie na terenie gminy obiektów historyczno-kulturowych;
- wolne tereny do inwestowania w bazę turystyczno-noclegową;
- istnienie na terenie gminy placówek kulturalnych;
- atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny dla rozwoju turystyki.

Szanse:

- rewitalizacja wybranych miejsc na terenie gminy;

- odbudowa obiektów zabytkowych;
- świadomość bogatej historii o znaczeniu regionalnym;
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w dokumentach programowych gminy;
- budzenie świadomości kulturowo-historycznej mieszkańców;
- udział funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków;
- finansowanie ze środków gminnych prac konserwatorskich;
- możliwości pozyskiwania środków dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego z funduszy zewnętrznych;
- udostępnianie obiektów atrakcyjnych turystycznie.

Słabe strony:

- słaby stan techniczny obiektów zabytkowych;
- brak archeologicznych i historyczno-architektonicznych programów badawczych;
- niewystarczająca informacja turystyczna;
- nierównomierny układ przestrzenny;

Zagrożenia:

- postępująca degradacja zabytków;
- niedocenywanie walorów obiektów zabytkowych;
- niedocenywanie znaczenia obiektów zabytkowych dla rozwoju;
- utrata wartości kulturowych zabudowy w przypadku zaniechania działań naprawczych;
- wzrost kosztów renowacji i konserwacji obiektów zabytkowych;
- konieczność poniesienia dużych nakładów na rewitalizację obiektów zabytkowych;
- niedostateczne finansowanie ze środków publicznych rewitalizacji obiektów zabytkowych;
- brak potencjalnych inwestorów;
- brak możliwości skutecznego egzekwowania prawa związanego z ochroną zabytków;
- brak dostatecznego oznakowania zabytków;
- brak udostępniania obiektów zabytkowych.

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Gminny Program Opieki nad Zabytkami gminy Leżajsk na lata 2019-2022 służy ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego w różnych dziedzinach życia społecznego. Realizacja wyznaczonych celów wymaga przede wszystkim zmiany w świadomości, szczególnie w obszarze odpowiedzialności jednostki samorządu terytorialnego, podmiotów, instytucji i sfer funkcjonalnych, które odpowiadają za ochronę środowiska kulturowego i naturalnego, za ład i zagospodarowanie przestrzenne, a także wyznaczone kierunki rozwoju gminy. Ważne jest także, aby właściciele zabytkowych obiektów, zmienili swoje podejście, przyczyniając się w ten sposób do poprawy stanu zachowania wszelkich dóbr środowiska kulturowego i naturalnego.

Program wskazuje cele, priorytety, kierunki działań i zadania określone po przeprowadzonej uprzednio analizie zasobu dziedzictwa kulturowego i jego stanu zachowania.

Priorytety:

- I. Prowadzenie prac remontowych przy obiektach zabytkowych zgodnie z wymaganiami konserwatorskimi.
- II. Współpraca z wojewódzkimi służbami ochrony zabytków w przypadku realizacji prac budowlanych przy obiektach podlegających ochronie konserwatorskiej

III. Pomoc w przygotowaniu właścicielom zabytków nieruchomych z terenu Gminy Leżajsk dokumentów prawnych do wprowadzenia obiektu do rejestru zabytków.

IV. Gmina Leżajsk wspierać będzie działania właścicieli lub posiadaczy a także podejmować działania w celu:

- a) zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
- b) wyeksponowania poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- c) zwiększenia atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- d) wspierania inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

V. Działania edukacyjne gminy polegać będą w szczególności na:

- a) budowaniu klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony zabytków jako źródła tożsamości i wiedzy o wspólnej przeszłości;
- b) wspieraniu inicjatyw mających na celu edukowanie społeczeństwa, zwłaszcza dzieci i młodzieży na rzecz ochrony dziedzictwa;
- c) popularyzacji opieki nad zabytkami poprzez wszelkiego rodzaju konkursy premiujące wiedzę i znanstwo dziedzictwa kulturowego;
- d) informowaniu innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków;
- e) publikowaniu materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie lokalnej i na stronie internetowej Gminy Leżajsk.

VI. Opieka sprawowana przez właścicieli nad zabytkami polegać będzie w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- a) naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- b) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- c) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- d) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

9. INSTRUMENTY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podmiotem powołującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminny. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań podjętych przez struktury gminy oraz (pośrednio) poprzez współpracę z podmiotami władającymi obiektami zabytkowymi. W kwestiach edukacyjnych i promocyjnych kluczową rolę będą odgrywać także mieszkańcy bezpośrednio nie związani z zabytkami i dziedzictwem kulturowym.

Cele i zadania, które zostały umieszczone w niniejszym programie realizowane będą poprzez:

I. Czynną współpracę władz samorządowych z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz z właścicielami i posiadaczami obiektów, diecezjami, organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi;

II. Działania własne Gminy:

- a) wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów, które winny być objęte ochroną;
- b) utrzymywanie, wykonywanie remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością Gminy;
- c) prowadzenie działań edukacyjnych, promocyjnych, itp.

III. Działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy zewnętrznych.

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Monitoring działań dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu Ochrony Zabytków stanowi podstawę oceny uzyskanych efektów oraz formułowania ewentualnych wytycznych i propozycji zmian dla kolejnych edycji programu.

Proces monitorowania polega na przyglądaniu się zmianom, jakie zachodzą w wyniku realizacji danych zadań, na analizie zebranych danych i opracowaniu stosownych raportów oraz podejmowaniu inicjatyw warunkujących ich pozytywną realizację. Wskazane jest także rejestrowanie wszelkich uwag i pomysłów zgłaszanych podczas realizacji programu, poprzez uczestników poszczególnych projektów.

Dla założonych działań przyjęte zostaną m.in. następujące kryteria oceny realizacji programu:

- procentowy poziom wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansowa zrealizowanych prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach ujętych w gminnej ewidencji zabytków stanowiących własność Gminy,
- wartość finansowa przyznanych dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy obiektach zabytkowych nie będących własnością Gminy,
- wartość pozyskanych środków finansowych na ochronę zabytków ze źródeł zewnętrznych,
- liczba podjętych remontów obiektów zabytkowych,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających ochronę dziedzictwa kulturowego,
- liczba szkoleń i konferencji propagujących wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego regionu,
- liczba szkoleń dla nauczycieli w zakresie wiedzy z zakresu dziedzictwa kulturowego regionu,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych, ścieżek dydaktycznych,
- liczba publikacji, folderów i przewodników poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego,
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Obowiązującym wyznacznikiem sposobu finansowania opieki nad zabytkami są zasady zawarte w Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Nakładają one obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku na osobę fizyczną, lub inną jednostkę organizacyjną w tym także na jednostki z sektora finansów publicznych, posiadające tytuł prawny do zabytku.

Finansowanie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami realizowane jest z różnych źródeł. Podstawowe to:

1. Źródła publiczne

- a) budżet państwa - m.in. środki w ramach dotacji programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na remont i konserwację obiektów sakralnych wpisanych do rejestru zabytków,
- b) budżet Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - na prace konserwatorskie przy zabytkach archeologicznych, nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków,
- c) budżet samorządu województwa - m.in. dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,
- d) granty samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych, nagrody,
- e) budżet samorządu gminy - m.in. dotacje na finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,

f) projekty realizowane przez instytucje kultury,
g) fundusze Unii Europejskiej związane z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe m.in.: Regionalny Program Operacyjny, Program Operacyjny Infrastruktury i Środowiska, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Europejskim Współpracy Terytorialnej,

h) inne źródła zagraniczne.

2. Źródła prywatne

a) osób fizycznych - składki i zbiórki publiczne na określony cel dla danej wspólnoty społecznej,

b) osób prawnych,

c) organizacji pozarządowych - stowarzyszeń, fundacji,

d) wyznaniowych osób prawnych.

12. REALIZACJE I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

Środki finansowe na zabytki wydatkowane z budżetu Gminy Leżajsk i poniesione w latach 2012-2018:

Rok	Nazwa wydatku	Kwota
2012	Dawny cmentarz grekokatolicki w Dębnie	10 000
	Remont posadzki w zabytkowym kościele w Giedlarowej	10 000
Łącznie w 2012 r.		20 000
2013	Dawny cmentarz grekokatolicki w Dębnie	10 000
	Przebudowa zabytkowego ogrodzenia kościoła w Giedlarowej	20 000
Łącznie w 2013 r.		30 000
2014	Remont dachu z wymianą elementów konstrukcyjnych wieży i pokrycia dachu zabytkowego kościoła w Brzozie Królewskiej	20 000
	Dawny cmentarz grekokatolicki w Dębnie	10 000
Łącznie w 2014 r.		30 000
2015	Konserwacja i remont wieży dachowej zabytkowego kościoła w Brzozie Królewskiej	20 000
	Łącznie w 2015 r.	20 000
2016	Konserwacja i remont zabytkowego kościoła oraz pokrycie dzwonnicy w Brzozie Królewskiej	20 000
	Konserwacja i remont wieży dachowej zabytkowego kościoła w Starym Mieście	20 000
Łącznie w 2016 r.		40 000
2017	Konserwacja i remont wieży dachowej zabytkowego kościoła w Starym Mieście	20 000
	Łącznie w 2017 r.	20 000
2018	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej zabytkowego kościoła w Starym Mieście	20 000
	Prace pielęgnacyjne w koronach drzew rosnących na zabytkowym cmentarzu w Dębnie	5 000
Łącznie w 2018 r.		25 000
Łącznie w latach 2012-2018		185 000

13. ANEKSY**Tab. 1.**

Wykaz obiektów nieruchomych z terenu gminy Leżajsk wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Nr decyzji	Data wpisu do rejestru
1.	Brzózka Królewska	kościół par. pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela	1910-14	A-1204	4.12.2013
2.	Brzózka Królewska	dzwonnica parawanowa	1914	A-1204	4.12.2013
3.	Brzózka Królewska	aleja modrzewiowa		15-2P	23.10.1948
4.	Brzózka Królewska	stodoła w zagrodzie nr 204 (nie istnieje)	poł. XIX w.	787	15.10.1974
5.	Chałupki Dębniańskie	budynek dworca kolejowego Grodzisko Dolne	1900	A-1322	20.03.2015
6.	Dębno	dawny cmentarz greko-katolicki	2 poł. XIX w.	A-269	23.05.2008
7.	Giedlarowa	kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła	1909-12	A-4	22.06.1999
8.	Piskorowice - Mołynie	leśniczówka	XVIII/XIX w.	969	4.06.1976
9.	Stare Miasto	cerkiew fil. pw. św. Mikołaja, ob. kościół rzym.-kat. par. pw. św. Andrzeja Boboli	1914-16	A-1304	12.01.2015
10.	Wierzawice	spichlerz dworski	1 poł. XVIII w.	1244	7.11.1991

Tab. 2

Wykaz zabytków nieruchomych gminy Leżajsk ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr	Lokalizacja	Nr ewidencyjny działki	Własność	Datowanie	Rejestr zabytków
1.	Biedaczów	Kapliczka		przy drodze	1282	prywatna	1872 lub po 1915	
2.	Biedaczów	Kapliczka		przy drodze	1147	prywatna	1872	
3.	Biedaczów	Kapliczka		przy drodze	98	prywatna	1897	
4.	Biedaczów	Przedszkole	72		1265/1	komunalna	1933	
5.	Biedaczów	Dom	65		1109/2	prywatna	1937	
6.	Biedaczów	Stodoła	79		1145	prywatna	1909	
7.	Biedaczów	Dom	115		1222	prywatna	l. 20-te XX w.	
8.	Biedaczów	Dom	116		1224	prywatna	1922	
9.	Biedaczów	Dom	123		1237	prywatna	1938	
10.	Biedaczów	Dom	128		1245/7	prywatna	1944	
11.	Brzózka Królewska	Układ przestrzenny wsi				nieustalona	pocz. XVII - XIX w.	
12.	Brzózka Królewska	Zespół Kościoła Parafialnego pod wezwaniem Św. Jana			3329	wyznaniowa	1908 - 1914	A-1204 z 4.12.2013

		Chrzcziciela Kościół Parafialny						
13.	Brzózka Królewska	Dzwonnica			3329	wyznaniowa	1917	
14.	Brzózka Królewska	Kapliczka			5139	prywatna	pocz. XX w.	
15.	Brzózka Królewska	Kapliczka		przy drodze gminnej	1927	komunalna	druga poł. XIX w.	
16.	Brzózka Królewska	Kapliczka			3710/1	prywatna	1877	
17.	Brzózka Królewska	Kapliczka		przy drodze Hucisko - Leżajsk	308	nieustalona	1835	
18.	Brzózka Królewska	Kapliczka		obok numeru 1127	689/2	nieustalona	l.30-te XX w.	
19.	Brzózka Królewska	Kapliczka myśliwska Potockich		Nadleśnictwo Leżajsk	6485	państwowa	1923	
20.	Brzózka Królewska	Park			6485	państwowa	XIX w.	
21.	Brzózka Królewska	Staw			6485	państwowa	XIX w.	
22.	Brzózka Królewska	Altana			6485	państwowa	1923	
23.	Brzózka Królewska	Kamień		Przy kapliczce leśnej Potockich		państwowa	1923	
24.	Brzózka Królewska	Zagroda - dom	999		2586	prywatna	1906	
25.	Brzózka Królewska	Dom	896		2326	prywatna	1890	
26.	Dębno	Układ przestrzenny wsi				inna	1397 - XIX w.	
27.	Dębno	Zespół cerkwi greko - katolickiej (obecnie kościół)			780	wyznaniowa	1864-1871	
28.	Dębno	Dzwonnica		przy kościele parafialnym	780	wyznaniowa	1871	
29.	Dębno	Plebania	197		1431	wyznaniowa	1910	
30.	Dębno	Dom zakonny	258		1049	wyznaniowa	przed 1939	
31.	Dębno	Kapliczka		przy drodze krajowej 77	1035	inna	k. XIX w.	
32.	Dębno	Kapliczka		przy drodze krajowej nr 77	1534	inna	k. XIX w.	
33.	Dębno	Kapliczka			1375/1	inna	k. XIX w.	
34.	Dębno	Dom	163		764	prywatna	ok. 1880, 1962	
35.	Dębno	Dom	172		775	prywatna	ok. 1920	
36.	Dębno	Dom	183		1416	prywatna	ok. 1925	
37.	Dębno	Dom	186		1421	prywatna	XIX/XX w.	
38.	Dębno	Dom z oborą	254		1765	prywatna	1886	
39.	Giedlarowa	Układ przestrzenny wsi				inna	przed 1433 - XIX w.	

40.	Giedlarowa	Zespół kościoła parafialnego p. w. św. Michała - Kościół parafialny			2871	wyznaniowa	1909 - 1912	A - 4 z dnia 22.06.1999 r.
41.	Giedlarowa	Plebania			2870	wyznaniowa	k. XIX w.	
42.	Giedlarowa	Organistówka			2870	wyznaniowa	1923	
43.	Giedlarowa	Starodrzewie		przy kościele parafialnym	2871	wyznaniowa	XIX/XX w.	
44.	Giedlarowa	Kapliczka			3217	prywatna	k. XIX w.	
45.	Giedlarowa	Kapliczka			3449/1	prywatna	1878	
46.	Giedlarowa	Kapliczka			1218/1	prywatna	1874	
47.	Giedlarowa	Kuźnia	295		3355	prywatna	1934	
48.	Giedlarowa	Dom	358		1175	inna	1924	
49.	Giedlarowa	Zagroda - dom	604		4944/1	prywatna	1918	
50.	Giedlarowa	Stodoła	604		4944/2	prywatna	1918	
51.	Giedlarowa	Dom	712		5817	prywatna	l. 30 - te XX w.	
52.	Giedlarowa	Stodoła	741		5852	prywatna	1909	
53.	Gwizdów	Kapliczka			608	prywatna	XIX/XX w.	
54.	Gwizdów	Dom	55		184/1	prywatna	1910, 1936	
55.	Gwizdów	Dom	76		99	prywatna	1864, 1949	
56.	Hucisko	Zespół Kaplicy Kaplica			1029	wyznaniowa	1880	
57.	Hucisko	Dzwonnica			1029	wyznaniowa	1880	
58.	Hucisko	Dom	236		550	prywatna	1885, 1927	
59.	Piskorowice	Kaplica cmentarna			630/1	komunalna	pocz. XX w.	
60.	Piskorowice	Plebania			456	komunalna	ok. poł. XIX w.	
61.	Piskorowice	Plebania	123		486	wyznaniowa	1929	
62.	Piskorowice	Szkoła			429/3	komunalna	przed 1914	
63.	Piskorowice	Leśniczówka	294		1896	prywatna	1915	
64.	Piskorowice	Zespół Dworski - DWÓR			491/2	państwowa	2 poł. XIX w.	A - 969 z dn. 4.06.1976 r.
65.	Piskorowice	Zespół Dworski - Wozownia ze stajnią			491/2	państwowa	ok.. poł. XIXw.	
66.	Piskorowice	Pozostałości parku			491/2	państwowa	2 poł. XIX w.	
67.	Piskorowice	Kuźnia	172		1535	prywatna	pocz. XX w.	
68.	Przychojec	Układ przestrzenny wsi				inna	XV(?) - XIX w.	
69.	Przychojec	Kapliczka			1243	prywatna	2 poł. XIXw.	
70.	Przychojec	Szkoła			1349	komunalna	1906	
71.	Przychojec	Dom	104		1205	prywatna	1890	

72.	Stare Miasto	Układ urbanistyczny				inna	1397 - 1524, XVI - XIX w.	
73.	Stare Miasto	Zespół Cerkwi Gr.- Kat. p. w. św. Mikołaja Kościół rzymsko - katolicki p. w. św. Andrzeja Boboli			1314	wyznaniowa	1913 - 1916	A-1304 z dnia 12.01.2015
74.	Stare Miasto	Plebania	70		1326	wyznaniowa	1865	
75.	Stare Miasto	Kapliczka			1217	prywatna	1865	
76.	Stare Miasto	Zagroda - dom	306		879	prywatna	1885	
77.	Stare Miasto	Dom	10		2008	prywatna	1850, 1965	
78.	Stare Miasto	Dom	107		1331	prywatna	ok.. 1880	
79.	Stare Miasto	Dom	132		1192	prywatna	ok. 1870	
80.	Stare Miasto	Dom	189		1409/6	prywatna	ok. 1935	
81.	Stare Miasto	Dom	246		1299	prywatna	ok.. 1902, 1950	
82.	Stare Miasto	Dom	304		880/1	prywatna	1905	
83.	Wierzawice	Układ przestrzenny wsi				inna	1 poł. XIV - XIX w.	
84.	Wierzawice	Kapliczka			399	prywatna	ok. poł. XIX w.	
85.	Wierzawice	Kapliczka,, na szpitalnym"			749	państwowa	ok. 1865	
86.	Wierzawice	Zespół Folwarczny - czworaki	693		3006	prywatna	1840	
87.	Wierzawice	Dom oficjalisty	690		2859/2	prywatna	1840	
88.	Wierzawice	Owczarnia			2861	prywatna	1838	
89.	Wierzawice	Spichlerz	694		2856	prywatna	1 poł. XVIII w. (?)	A - 1244 z dnia 7.11.1991 r.
90.	Wierzawice	Figura Św. Antoniego	694		2856	prywatna	XVIII - XIX w.	
91.	Wierzawice	Aleja Lipowa			2686, 2887, 2658	państwowa	ok. Poł. XIX w.	
92.	Wierzawice	Dom	24		3211/2	prywatna	1906	
93.	Wierzawice	Dom	46		3264	prywatna	4 ćw. XIX w.	
94.	Wierzawice	Dom	195		199	prywatna	1928	
95.	Wierzawice	Dom	316		390	prywatna	1803, 1938	
96.	Wierzawice	Dom	434		1056	prywatna	1850, 1933	
97.	Wierzawice	Dom	435		1055	prywatna	1850, 1950	
98.	Wierzawice	Dom	482		1133	prywatna	ok. 1893	